

L' ANTIGA GRÈCIA

FONT: VIQUIPÈDIA

L'**Antiga Grècia** o **Grècia Clàssica** és el període de la [història de Grècia](#), que abasta gairebé un mil·lenni, fins a la mort d'[Alexandre Magne](#), esdeveniment que marcaria el començament del [període hel·lenístic](#) subsegüent. L'Antiga Grècia és considerada pels historiadors com el fonament de la cultura occidental. La cultura grega va tenir una poderosa influència en l'[imperi Romà](#), el qual en portaria la seva versió a diverses parts d'Europa. La cultura grega és la base de la cultura occidental, sobre la qual ha influït i continua influïnt, fins i tot en la [llengua](#), la [política](#), els [sistemes educatius](#), la [filosofia](#), la [ciència](#), l'[art](#) i l'[arquitectura](#) del món modern, estimulant el [Renaixement](#) de l'[Europa Occidental](#) i durant els ressorgiments [neoclàssics](#) dels segles XVIII i XIX a Europa i a Amèrica.

L'Antiga Grècia és un terme utilitzat per referir-se al món de parla grega de l'[antiguitat](#). Es refereix no només a la península geogràfica de la [Grècia moderna](#), sinó també a totes les àrees de la cultura grega que foren colonitzades pels grecs:

- [Xipre](#), [Creta](#) i les illes de la [mar Egea](#),
- la costa occidental d'[Anatòlia](#) (anomenada [Jònia](#))
- la costa sud de la [Mar Negra](#) (anomenada [Pont Euxí](#))
- [Sicília](#) i el sud d'[Itàlia](#) (regió coneguda com la [Magna Grècia](#)),
- a més de diversos assentaments i colònies dels actuals estats d'[Albània](#), [Bulgària](#),
- [Egipte](#),
- les [Illes Balears](#),
- la costa mediterrània de l'actual [França](#),
- [Líbia](#),
- La costa mediterrània de la [Península Ibèrica](#)
- [Ucraïna](#) (la península de [Crimea](#))
- i l'[Imperi Persa](#) d'aleshores, després de les conquestes d'[Alexandre el Gran](#).

Així doncs la historiografia divideix la Història de l'Antiga Grècia en els següents períodes:

- **Període arcaic:** des de la fundació dels primers estats grecs. Al principi hi ha l'edat heroica que coneixem per la [mitologia grega](#), després un període del qual en sabem molt poc i finalment l'època pròpiament històrica.

L'[època arcaica](#) va del segle VII aC al segle VI aC. L'època arcaica es caracteritza per l'aparició de ciutats-estats o [polis](#).

- **Període clàssic:** des de les Guerres Mèdiques. Hi destaquen les [Guerres Mèdiques](#), la [Guerra del Peloponès](#) i les [Guerres Macedòniques](#) (dirigides primer per [Filip II de Macedònia](#) i després pel seu fill [Alexandre el Gran](#)).
- **[Període hel·lenístic:](#)** des de la mort d'Alexandre el Gran fins a la conquesta de Grècia per part de Roma.

L' ART DE L'ANTIGA GRÈCIA

L'art de l'[antiga Grècia](#) és l'estil elaborat pels antics [artistes](#) grecs, caracteritzat per la recerca de la «bellesa ideal», recreant el «món ideal» del model [platònic](#), o mitjançant la «imitació de la natura» en el sentit de la [mimesi aristotèlica](#).

La cultura desenvolupada pels antics grecs estableix els fonaments de la cultura occidental. D'ella van sorgir els conceptes i principis de l'art, la [filosofia](#) i el saber posterior. L'art grec s'inicia de manera autònoma al final de la [civilització micènica](#), prop del [1100 aC](#).^[1]

Els historiadors d'art defineixen en general l'art grec antic com l'art produït a la regió de [llengua grega](#) entre el [segle X aC](#) i el [segle I dC](#) i n'exclouen, en general, l'art de les [civilitzacions minoica](#) i [micènica](#), que existia entre el [segle XV aC](#) i el [segle XII aC](#); encara que s'hagi tractat de cultures que parlaven el grec, no existeix continuïtat —o n'existeix molt poca— entre l'art d'aquestes civilitzacions i l'art grec posterior. En lloc de les representacions vegetals naturalistes de l'època micènica apareixen els dissenys amb línies geomètriques i només més tard es torna a la representació d'animals i persones amb formes esquemàtiques. Es va passar per diversos períodes, copiant-se d'anteriors civilitzacions d'[Egipte](#) i [Mesopotàmia](#) però sempre amb creacions noves.^[2]

L'[Acròpoli d'Atenes](#) és l'[acròpoli](#) grega més important. Una gran part dels edificis arquitectònics de què consta es van edificar durant l'època de [Pèricles \(499-429 aC\)](#).^[3]

Els pintors i els [escultors](#) grecs van adquirir la seva tècnica per l'aprenentatge, sovint iniciats pel seu pare i protegits per rics [mecenes](#). Encara que alguns es van tornar coneguts i admirats, no tenien el mateix estatut social que els [poetes](#) o els [dramaturgs](#) de la mateixa època. Només des del [període hel·lenístic](#), després del [320 aC](#), va ser quan els artistes van començar a ser reconeguts com una categoria social de ple dret.^[4]

Detall de l'[Auriga de Delfos](#), escultura de bronze c. [474 aC](#)

L'**arquitectura de l'antiga Grècia** va fixar les bases de l'arquitectura del món occidental durant segles. A grans trets, l'art grec representà una síntesi transformadora, innovadora dels corrents

artístics de la cultura egípcia, del [pròxim orient](#) i de l'[Egeu](#). Es tracta d'una cultura antropocèntrica que es preocupa per la creació d'un art a la mida de l'home ("*l'home es la mesura de totes les coses*". [Protàgores](#)).

La [stoà d'Àtal](#) restaurada, Atenes.

L'arquitectura grega mostra molt poc interès per l'espai interior. Els edificis més importants, els [temples](#), es caracteritzen per la seva gran simplicitat amb només una sala allargada i un [pòrtic](#). Aquesta senzillesa es veu també reflectida en la seva estructura que serà arquivada sobre [columnes](#).

Els grecs donen un tractament harmònic a tots els seus edificis basat amb la repetició sistemàtica d'uns elements: la columna i l'entaulament. La forma i disposició d'aquests elements presenta un repertori limitat de variants que són els anomenats ordres arquitectònics. Així, doncs, ordre és el conjunt de columna (element sustentador) i superestructura (element sostingut). Els ordres es diferencien entre ells per la forma de la columna i el seu capitell, per la disposició de les parts de l'entaulament i les proporcions entre les mides de tots els elements.

Escultura grega

L'**escultura grega** és una [manifestació artística](#) que reflecteix els ideals de la civilització [grega](#): importància de l'[home](#) com a centre de l'[univers](#) i recerca d'un ideal de [bellesa](#) basat en l'equilibri i la [proporció](#). El tema central és la figura humana. Es busca un model de bellesa, el [cànon](#), les proporcions perfectes. La figura en l'escultura clàssica grega és una referència a la condició o el paper de la persona representada. Els atletes, sacerdotesses i déus poden ser identificats per les seves vestimentes i aforaments o per la falta dels mateixos. Posteriorment, nus en l'escultura i la pintura han representat una forma d'ideal, ja es tracti d'innocència, l'obertura o la puresa. Els materials més utilitzats són el [marbre](#) policromat, el [bronze](#) i les criselefantines (estàtues d'[or](#) i d'[ivori](#)).

L'escultura de l'antiga Grècia posteriorment va marcar les característiques singulars de la tradició europea clàssica:

- Creació de figures humanes, amb homes de cos atlètic i nus femenins.

- Creació de busts on es mostraven signes de l'edat i del caràcter.

Ceràmica grega

Lutròfor atenenc de cap al 680 aC

La **ceràmica grega** és el conjunt de [recipients](#) i altres objectes de [ceràmica](#) que es van fer a l'[antiga Grècia](#), que van rebre diferents tipus de decoració pintada i que, en ser un material que resisteix el pas del temps, forneix una gran quantitat de material i informació al registre [arqueològic](#).

Literatura grega antiga

Poesia èpica

Les primeres obres destacables, que seran el model de tota la literatura grega posterior, són els dos poemes èpics d'[Homer](#), *La Ilíada* i l'*Odissea*. En ells es narren episodis de la [Guerra de Troia](#) i la tornada dels herois a casa, usant part dels mites de l'època arcaica i forjant epítets i fórmules que esdevindran clàssics. D'una època similar és [Hesíode](#), que també barreja èpica i mitologia, però amb una presència més clara de l'autor.

Bust d'Homer

Poesia lírica

L'[elegia](#) és el primer gènere del qual es conserven obres, com les d'Arquíloc de Paros, que canta a la seva pàtria destruïda per la guerra. Dins el període preclàssic va florir l'[oda](#) com a cançó amorosa, que va dotar a la lírica de l'intimisme que l'acompanyaria en segles posteriors. Els autors més destacats són [Safo](#), [Anacreont](#) o [Alceu de Mitilene](#).

Anacreont

A la Grècia Antiga part de la poesia estava destinada a ser cantada en cor a festivals i concursos, com els versos de [Píndar](#), que lloava els vencedors als Jocs Olímpics inserint descripcions sobre llinatges, pàtries i pregàries als déus.

Ja al període hel·lenístic, [Cal·límac](#) va compondre himnes als déus on els retrata com a gairebé humans, lluny de la solemnitat i la màgia homèriques. Aquest model va inspirar les representacions artístiques posteriors, plenes d'escenes domèstiques.^[2] [Teofrast](#), per la seva banda, va ser el principal poeta pastoral.

Poesia dramàtica

A Grècia van sorgir els dos grans gèneres teatrals: la [tragèdia](#) i la [comèdia](#). La primera tractava de temes nobles i passions complexes, mentre que la segona tenia un final feliç, un to més lleuger i predominaven els embolics de trama amorosa. Els tràgics més destacats componien cicles de rerefons mític i llegendari: [Èsquil](#), [Sòfocles](#) i [Eurípides](#). El comediògraf de més èxit va ser [Aristòfanes](#) i a la segona època (l'anomenada comèdia nova), [Menandre](#).

Prosa

Dins la prosa, composta per ser llegida, el gènere per excel·lència va ser la història, amb [Heròdot](#) i [Tucídides](#), que se centren en el període de conflicte entre Grècia i Pèrsia. El primer és més imparcial i té una vocació etnogràfica, mentre que el segon dóna més importància als discursos i als personatges.

La faula va ser un gènere breu que buscava l'alliçonament moral a través de narracions on els protagonistes sovint eren animals. El principal impulsor va ser [Isop](#), el model del qual va triomfar a Europa durant l'Edat Mitjana (amb els *exempla*) i a les faules neoclàssiques.

L'oratoria va lligar-se a la democràcia atenenca, on els discursos polítics servien per persuadir els partidaris i ridiculitzar els adversaris. L'orador més brillant fou [Demòstenes de Peània](#), que amb la seva passió va fer carrera malgrat les seves dificultats inicials.

Demòstenes, en una pintura de Jean Lecomte du Nouÿ

Per la influència que va tenir posteriorment cal destacar l'obra de [Teofrast](#), qui va descriure breument, com apunts entre narratius i enciclopèdics, els caràcters més usuals de la literatura. Els seus arquetips es poden rastrejar als personatges de drames i novel·les de tota Europa.

La filosofia també té un caràcter literari, com els diàlegs de [Plató](#), els mites que usa per explicar el seu missatge o els tractats d'[Aristòtil](#), precedents de l'assaig modern. Aquests dos pensadors marquen dos pols oposats, idealisme i realisme, que perduraran en la tradició occidental.

Llengua

El grec antic és el [grec](#) que es parlava a la Grècia Antiga i a les seves colònies (segles 11 aC a 3 aC). És l'antecessor del [grec hel·lenístic](#) o grec koiné (segles 3 aC a 3 dC).

El grec pertany a la gran [família de llengües](#) derivades d'una llengua avantpassada comuna coneguda com a [indoeuropeu](#).

La llengua grega de l'antiguitat es parlava no només a l'**Antiga Grècia** peninsular, sinó també a les colònies, cosa que va donar lloc als distints [dialectes](#) que en coneixem.

La [llengua grega](#) tal com la coneixem actualment té el seu origen en aquesta època, encara que ha sofert grans transformacions en els seus més de tres mil anys d'història, des del [grec micènic](#) de l'edat del bronze fins al [grec demòtic](#) contemporani, passant pel [grec hel·lenístic](#) i pel [grec bizantí](#).

Societat

Les característiques úniques de la divisió social de l'Antiga Grècia eren la divisió entre l'home lliure i l'esclau, els papers diferenciats de l'home i la dona, la importància de la religió, i la poca importància del naixement per a basar l'estatus social. La forma de vida dels atenesos era comuna a tot el món grec, a diferència del sistema espartà.

Estructura social[\[modifica](#) | [modifica la font](#)]

Només els homes lliures podien ser ciutadans i rebre la protecció completa de la llei a qualsevol ciutat-estat. A la majoria de les ciutats estats, a diferència de [Roma](#), la prominència social no conferia cap dret especial. Per exemple, néixer en una família en particular no portava cap privilegi especial. De vegades, eren les unitats familiars les que controlaven les funcions religioses públiques, però, això no els donava poder de govern. A [Atenes](#) la població es dividia en quatre classes socials basades en llur riquesa; les persones podien canviar de classe social si tenien més diners. A [Esparta](#), tots els ciutadans rebien el títol "d'igual" si acabaven llur educació. No obstant això, els reis espartans, caps militars i religiosos, provenien només de dues famílies.

Els esclaus no tenien cap poder ni estatus social. Tenien el dret de tenir una família i comprar propietats, però, no tenien cap dret polític. El 600 aC el concepte d'[esclavatge](#) va incloure el concepte de propietat; és a dir, els esclaus podien ser venuts i comprats. Al segle V aC, un terç de la població d'algunes ciutats-estat eren esclaus.

La majoria de les famílies tenien esclaus com a servents o agricultors, fins i tot les famílies pobres en tenien un o dos. Els amos no podien copejar ni matar els seus esclaus. Els amos sovint els prometien la llibertat per fer que treballessin més. A diferència de Roma, els esclaus que eren alliberats no podien ser ciutadans sinó que es mesclaven amb la població d'estrangers.

Les ciutats-estats podien tenir esclaus públics, amb més independència que no pas els esclaus particulars. A Atenes, els esclaus públics s'encarregaven de buscar monedes falses, i els esclaus dels temples eren els servent de les deïtats.

Educació

Gimnàs de Pompeia

Per a estar preparats pel servei militar, els homes practicaven l'exercici físic tots els dies. Totes les ciutats-estats tenien, almenys, un gimnàs, un edifici per a practicar l'exercici físic, una pista per córrer, banys públics, una sala de lectura i un parc. A la majoria de les ciutats (tret d'Esparta) els gimnasos eren exclusius per als homes, i els exercicis, els practicaven sense roba. Els festivals eren un esdeveniment d'entreteniment i cultura. Els déus eren honorats amb [música](#), [teatre](#) i [poesia](#). Els atenesos deien tenir una festivitat cada dos dies. Els esdeveniments panhel·lènics es realitzaven a [Olímpia](#), Delfi, Nema i Ístmia.

Per a la majoria dels grecs d'aleshores l'educació era privada, tret d'Esparta. (No obstant això, durant el [període hel·lenístic](#) algunes ciutats-estat van establir escoles públiques). Només les famílies riques podien pagar un mestre. Els nens aprenien a llegir, a escriure i a memoritzar les obres literàries. També aprenien a cantar i a tocar un instrument musical; també eren entrenats com a atletes i soldats. No estudiaven per a aconseguir una feina, sinó per a ser ciutadans eficaços. Les nenes també aprenien a llegir, escriure i a realitzar operacions aritmètiques simples, per a administrar llurs llars. Després de la infantesa, però, ja no rebien educació.

Un petit nombre de nens continuaven amb llur educació després de la infantesa. En l'adolescència estudiaven [filosofia](#) com a guia moral i la [retòrica](#) per a fer discursos persuasius en les corts de l'assemblea pública. Durant el període clàssic, aquest tipus d'entrenament era indispensable per a tots els joves. Un element important de l'educació dels adolescents era la [relació amorosa](#) que mantenien amb un home major, llur mentor. L'adolescent aprenia del mentor, observant les seves activitats polítiques a l'àgora, el donava suport en la realització de les seves tasques públiques, s'exercitaven físicament en el gimnàs i assistien als simposis. Els estudiants més rics continuaven llur educació en una universitat a les ciutats més grans. Aquestes universitats eren organitzades pels famosos

professors de l'antiguitat. Algunes de les universitats més importants d'Atenes eren el Liceu i l'Acadèmia.

LA MITOLOGIA GREGA

La **mitologia grega** és el conjunt de **mites** i **llegendes** pertanyents als **antics grecs** que tracten dels seus **déus** i **herois**, la naturalesa del món i els orígens i significat dels seus propis cultes i pràctiques rituals. Formaven part de la **religió a l'antiga Grècia**. Els investigadors moderns recorren als mites i dels estudiants en un intent per llançar llum sobre les institucions religioses i polítiques de l'antiga Grècia i la seva civilització, així com per entendre millor la naturalesa de la pròpia creació dels mites.^[1]

La mitologia grega apareix explícitament en una extensa col·lecció de relats i implícitament en arts figuratives, com **ceràmica** pintada i **ofrenes votives**. Els mites grecs intenten explicar els orígens del món i detallen les vides i aventures d'una àmplia varietat de déus, herois i altres criatures mitològiques. Aquests relats van ser originalment difosos en una tradició **poètica oral**, si bé actualment els mites es coneixen principalment gràcies a la **literatura grega**.

Les fonts literàries més antigues conegudes, els **poemes èpics** de la ***Iliada*** i l'***Odissea***, se centren en els successos al voltant de la **guerra de Troia**. Dos poemes del gairebé contemporani d'**Homer**, **Hesíode**, la ***Teogonia*** i els ***Treballs i dies***, contenen relats sobre la gènesi del món, la successió de governants divins i èpoques humanes i l'origen de les tragèdies humanes i els costums sacrificials. També es van conservar mites en els himnes homèrics, en fragments de poesia èpica del cicle troià, en poemes lírics, en les obres dels dramaturgs del **segle V aC**, en escrits dels investigadors i poetes del període hel·lenístic i en textos de l'època de l'**Imperi romà** d'autors com **Plutarc** i **Pausànies**.

Les troballes arqueològiques suposen una important font de detalls sobre la mitologia grega, amb déus i herois presents prominentment en la decoració de molts objectes. Dissenys geomètrics sobre ceràmica del **segle VIII aC** representen escenes del cicle troià, així com aventures d'**Hèracles**. En els subsegüents períodes **arcaic**, **clàssic** i **hel·lenístic** apareixen escenes mitològiques homèriques i d'unes altres diverses fonts per complementar l'evidència literària existent.^[2]

La mitologia grega ha exercit una àmplia influència sobre la cultura, l'art i la literatura de la **civilització occidental** i segueix sent part del patrimoni i llenguatge cultural occidentals. Poetes i artistes han trobat inspiració en ella des de les èpoques antigues fins a l'actualitat i han descobert significat i rellevància contemporanis en els temes mitològics clàssics.^[3]